Norges delegasjon
til den europeiske union

Nr. 02-2019

Nytt fra EU-delegasjonen om

kommunal- og regionalpolitikk

Til forsvar for rettstats-prinsippene 3

Fast spalte: EUs langtidsbudsjett 4

EU vedtar nye hovedprioriteringer for 2019-2024 5

Etiske retningslinjer for kunstig intelligens 5

EØS-avtalen 25 år 6

EUs samhørighetspolitikk 2021-27 – fortsatt satsing på smart spesialisering, bærekraftig byutvikling og spredtbygde områder 6

Nærmer Europas regioner hverandre i verdiskapning og levestandard? 10

Statusrapport for arbeidet med internasjonal havforvaltning i EU – stor innsats, men fortsatt store behov 10

Sirkulærøkonomi. Suksesshistorier og utfordringer 11

Mot et bærekraftig Europa i 2030 12

Norge foreslår klimasamarbeid med EU 15

Visste du at... 15

Det europeiske industri- og kompetansesenteret for cybersikkerhet blir en realitet 16

ESA: Statlig støtte øker i EFTA-landene 16

Innbyggerne får styrkede rettigheter i den digitale økonomien 16

Behandlingen av opphavsrettsdirektivet helt i havn 17

EUs neste digitale strategi – hva blir de nye byggeklossene for et smart velferdssamfunn? 17

Direktivet om balanse mellom arbeidsliv og privatliv for foreldre og omsorgspersoner er vedtatt 19

Varslerdirektivet vedtatt 19

Norske deltakelse i Interreg er evaluert 20

Grensekryssende samarbeid i europeiske distriktskommuner 20

Eksempler på praktisk likestillingsarbeid i byutviklingen 21

Områdesatsinger og byvekstavtaler er ikke bare et norsk fenomen 22
Valgekstra 1: Det går mot et spennende Europavalg 24
Valgekstra 2: Kommisjonen tar grep for å motvirke digital manipulasjon av Europavalget 24
Oslo med blant 8 europeiske storbyregioner for å finne måter å gjøre byer aldersvennlige 25
Vaksdal kommune utvikler digital kompetanse for europeisk helsepersonell 26
Rapportene og dokumentene for lyse vårdager 26
Save the date! 28
KILDER TIL INFORMASJON 28
PÅ KALENDEREN – NOEN KOMMENDE BEGIVENHETER OG TIDSFRISTER 30
Ta kontakt! 32

Til forsvar for rettstats-prinsippene

Europakommisjonen offentliggjorde 3. april en melding om rettsstaten. I meldingen gjør Kommisjonen opp status for rettsstaten i EU samtidig som den gir en oversikt over eksisterende virkemidler. I meldingen inviterer Europakommisjonen og til bred refleksjon om måter å styrke rettsstaten på i medlemslandene.

Kommisjonen fastslår innledningsvis at rettstaten er en del av EUs grunnleggende verdier slik disse er nedfelt i traktaten om den europeiske union, artikkel 2. Europakommisjonen skriver videre at rettsstaten bl.a. forutsetter et uavhengig og upartisk domstolvesen, demokratiske og pluralistiske prosesser for lovgivningen, juridisk forutsigbarhet, respekt for grunnleggende rettigheter, maktfordelingsprinsippet og likhet for loven.

Kommisjonen offentliggjorde meldingen samme dag som den anla en ny sak mot Polen for traktatbrudd. Denne gangen for reduksjon av pensjonsalderen til høyesteretts-dommere. Polen har fått én måned til å svare på Kommisjonens brev - istedenfor tre måneder som er vanlig prosedyre.

Rettsstatsprinsippets kjerne er veldefinert og tydelig. Prinsippet er et fundament for EU, Europarådet, men også for forfatningene i de enkelte medlemslandene, og for en felles europeisk identitet. Norge og EUs posisjon er sammenfallende.

Kommisjonen fremhever at gjennom tidlig å oppdage faresignaler ved en uheldig rettstatsutvikling, kan man løse problemene uten å ty til mer formelle prosedyrer. Et klart faresignal er når utøvende makt ikke respekterer gjeldende rett eller prosedyrer, som f.eks. når politikere forsøker å underminere domstolenes uavhengighet.

Korrupsjon og misbruk av høyere stillinger er også et typisk varsel om at den politiske makten søker å overstyre rettstaten. Innskrenkinger av mediefrihet, pluralisme og sivilsamfunn er også et typisk varsel om at noe er galt.

De mange ulike utfordringene i rettsstatsproblematikken krever et bredt virkemiddelapparat ifølge Kommisjonen, som også peker på at evnen til å handle raskt ofte er avgjørende. Bruken av virkemiddel bør også tilpasses alvorlighetsgraden av de enkelte rettstatsutfordringer. Kommisjonen etterlyser bedre prosedyrer for samhandling når det gjelder rettstaten. EUs fond og programmer trekkes også frem som viktige, bla. i kapasitetsbygging når det gjelder rettstaten i nasjonale institusjoner. I denne forbindelse viser Kommisjonen også til sitt eget forslag knyttet til det neste langtidsbudsjettet, der bl.a. programmet Rettigheter og Verdier er et virkemiddel for å fremme rettstat og sivilsamfunn.

Fast spalte: EUs langtidsbudsjett

Kommisjonen presenterte 2. mai 2018 forslaget til flerårige finansielle rammer (MFF) for perioden 2021-27. Detaljerte regelverksforslag på enkelte områder blir fremmet senere i mai og i juni. Forslaget til MFF2021-2027 må vedtas med enstemmighet i Rådet etter samtykke fra Europaparlamentet. På det europeiske råd 13. og 14. desember 2018 ble det vedtatt rådskonklusjoner, som slår fast høsten 2019 som tiden for å oppnå enighet om MFF2021-2027.

Som ledd i forberedelsene diskuteres den flerårige finansielle rammen regelmessig i Rådet for allmenne saker, der ministrene fra medlemslandene møtes. Det er etablert et utkast til en såkalt forhandlingsboks som skal gi en samlet oversikt over de elementer som mest sannsynlig krever politisk veiledning fra EU-lederne for at Rådet skal kunne bli enig. Denne vil bli forelagt Det europeiske råd i juni 2019, med sikte på å oppnå enighet høsten 2019, se her.

Flere faktorer påvirker det overordnede budsjettrammene, blant annet konsekvensene av Brexit, hvor mye av BNP medlemsstatene skal bidra med og EUs egne inntekter og avgifter. Noen temaer som diskuteres på et prinsipielt grunnlag er eksempelvis 1) vektleggingen av den foreslåtte tematiske konsentrasjonen (innovasjon og grønn omstilling) 2) krav om etterlevelse av migrasjonsavtaler- og rettstats-prinsipper for å motta støtte (kondisjonalitet) 3) utforming av partnerskaps- og forvaltningsmodeller.

Mens man diskuterer rammene, vedtar Rådet og Parlamentet posisjoner for innholdet i hvert enkelt program som skal inngå i rammen. Deretter gjennomføres såkalte trilogforhandlinger for å nå frem til enighet om utformingen av disse. Det er per dags dato blant annet oppnådd foreløpig politisk enighet mellom EU-institusjonene om *innholdet* i Digital Europe Programme, European Defense Fund, Horizon Europe Programme, Rights & Values og InvestEU. For en rekke andre programmer, f.eks. by- og regionpolitikken, har Parlamentet definert sin situasjon og landene nærmer seg enighet.

Beløpsstørrelsene i de ulike programmene inngår imidlertid som sagt i den generelle drøftingen av MFF2021-2027 og kan medføre nye utfordringer.

Rådets møtesrom. Foto: © European Union, 2017. Kilde: Consilium newsroom.

EU vedtar nye hovedprioriteringer for 2019-2024

EUs medlemsland skal snart vedta hovedprioriteringene for perioden 2019-2024. Disse nedfelles i en såkalt «strategisk agenda» som også vil påvirke den den neste kommisjonens arbeid med regelverk og støtteordninger.

Strategisk agenda for perioden 2019-2024 er tema for det uformelle toppmøtet i Sibiu på Europadagen 9. mai, før denne skal sluttføres av Det europeiske råd (DER) 20.-21. juni. Europakommisjonen publiserte 30. april sitt bidrag til debatten i Sibiu. President Tusk presenterte sine ambisjoner for Sibiu i form av et notat til lederne 02.05. Tusk vil presentere det første utkastet til Strategisk agenda til medlemslanda tidlig i juni, basert på diskusjonene i Sibiu.

Den nåværende kommisjonen foreslår fem hovedprioriteringer for strategisk agenda 2019-2024:

- Et Europa som verner
- Et konkurransedyktig Europa
- Et rettferdig Europa
- Et bærekraftig Europa og
- Et Europa med påverkning

Gjennomgående vektlegging av den sosiale dimensjonen, trygge samfunn og bærekraft. Men meldingen er også et bidrag til europeisk valgkamp: Kommisjonen mener at den «nasjonalistisk-populistiske fortellingen» hviler på en falsk motsetning mellom det nasjonale og det europeiske og må utfordres.

Flere land har ellers ment at de traktatfestede målsetningene for samhørighetspolitikken burde tas inn og at den strategiske agendaen burde speile de fem overordnede målene for EUs langtidsbudsjett:

- Et Smartere Europa
- Et grønnere karbonfritt Europa
- Et bedre forbundet Europa («Connected Europe")
- Et mer Sosialt Europa
- Et Europa som er nærmere innbyggerne

Europa som global aktør står sentralt. Forsvar av multilateralt samarbeid og bevisst, sterkere bruk av økonomisk tyngde og regulatormakt er nødvendig for å hevde europeiske interesser. Brexit er ikke omtalt som faktor for EU si videre utvikling.

Omtalen bygger bl.a. på en rapport fra ministerråd Eirik Nestås Mathiesen.

Etiske retningslinjer for kunstig intelligens

Kommisjonen har nylig lagt frem en meddelelse kalt «Building Trust in Human Centric Artificial Intelligence». Samtidig har og EUs høynivå ekspertgruppe for kunstig intelligens presentert sine etiske retningslinjer for AI. Pressemelding og bakgrunnsdokumenter er tilgjengelig her.

De etiske retningslinjene fremsetter syv krav til løsninger basert på kunstig intelligens for at teknologien skal fremstå som tillitsskapende, herunder krav til sikkerhet, datakvalitet, menneskelig kontroll, transparens og sporbarhet ved automatiserte beslutninger.

De etiske retningslinjene består i tillegg av en sjekkliste som er ment å operasjonalisere de etiske kravene («Trustworthy AI Assessment list»). En evaluering av hvordan retningslinjene har blitt mottatt og omsatt til praksis vil bli publisert tidlig i 2020. Dette vil danne grunnlag for Kommisjonens videre arbeid på området.

EØS-avtalen 25 år

Fredag 22. mars ble 25-årsjubileet for EØS-avtalens ikrafttredelse markert i Det europeiske råd. Statsminister Erna Solberg deltok på markeringen sammen med statslederne for EUs medlemsland, før hun så møtte norske aktører i Brussel på Norges Hus.

Statsminister Erna Solberg og president for EU Kommisjonen Jean-Claude Juncker på 25-årsjubileet for EØS-avtalens ikrafttredelse. Foto ©EFTA-sekretariatet 2019.

EUs samhørighetspolitikk 2021-27 – fortsatt satsing på smart spesialisering, bærekraftig byutvikling og spredtbygde områder

Forslaget til EUs finansielle rammer for 2021-2027 må vedtas med enstemmighet i Rådet etter samtykke fra Europaparlamentet. Dette ventes ikke å skje før tidligst høsten 2019. I mellomtiden vedtar Rådet og Parlamentet posisjoner for hvert enkelt program som inngår i langtidsbudsjettet. Deretter gjennomføres såkalte trilogforhandlinger for å nå frem til enighet.

Samhørighetspolitikken er traktatfestet (art. 174 TFEU) og skal virkeliggjøre EUs mål om utjevning og balansert utvikling i Europa. Virkemidlene er programmene som inngår i strukturfondene, som til sammen omfatter om lag en tredjedel av EU-budsjettet. Samhørighetspolitikken utgjør bl.a. EUs by-, region-, distrikts- og utjevningspolitikk.

Samhørighetspolitikken omfattes ikke av EØS-avtalen. Norge bidrar til utjevnings- og samhørighetsmålet gjennom EØS-midlene. Norge deltar i enkelte av programmene under samhørighetspolitikken, bl.a. Interreg. Enkelte norske byer deltar dessuten i de delene av EUs byprogrammer som finansieres under strukturfondene. Det foregår også mye uformell læring og utveksling mellom norske europeiske fylker og byer.

Kommisjonen har påpekt at det har funnet sted en imponerende opphenting, men at det fortsatt er et godt stykke igjen. Det er store forskjeller mellom regionene og det finnes fremdeles lommer av fattigdom. Kommisjonen fremhever behovet for effektivisering, økt

tematisk konsentrasjon og ytterligere styrket kobling til innovasjon og industripolitikken. Kommisjonens forslag kan du lese her.

Europaparlamentets posisjon

Europaparlamentet vedtok ved første lesning 27. mars sin posisjon om utformingen av Det europeiske regionale utviklingsfondet (ERDF) og Samhørighetsfondet (CF). Posisjonen var på flere punkter endret fra Kommisjonens forslag. Plenumsvedtaket avviker også noe fra komitéinnstillingen. Parlamentet vedtok at avsetningen til fondene skulle økes, slik at den ble i tråd med dagens budsjett, dvs. 378 milliarder euro i 2018-priser.

Parlamentet vedtok at hovedprioritetene - «tematisk konsentrasjon» - skulle være et smart og innovativt Europa og tiltak for å motvirke klimaendringer og fremme sirkulærøkonomien. Posisjonen slår fast at regionene skal bruke en betydelig andel av støtten på innovasjons- og omstillingsarbeid for å fremme et smart og innovativt Europa. Kravet om at regionene skal ha en smart spesialiseringsstrategi blir videreført. Minst 30 % skal brukes på kampen mot klimaendringer og for å fremme sirkulærøkonomien. Samhørighetsfondet skal fremdeles i hovedsak brukes til å fremme miljø- og transportinfrastruktur. Parlamentet vedtok å gjøre regionenes økonomiske situasjon til kriterium for tematisk konsentrasjon i motsetning til landene sett under ett (slik det er i dag). I oversikten nedenfor ser man hvordan kravene slår ut for henholdsvis mer- og mindre utviklede regioner og regioner i en overgangsfase.

Countries:	Minimum % of resources at national level for "smarter Europe" (EP/EC)	Minimum % of resources at national level for "greener Europe" (EP/EC)
More developed regions (GDP per capita above 100% of average EU GDP)	50% (60%)	30% (0%)
Transitions regions (GDP per capita between 75-100% of average EU GDP)	40% (45%)	30% (30%)
Less developed regions (GDP per capita below 75% of average EU GDP)	30% (35%)	30% (30%)

Oversikten viser hvordan kravene slår ut for henholdsvis mer- og mindre utviklede regioner og regioner i en overgangsfase.

Kommisjonen hadde opprinnelig foreslått 6 % til byformål, men Parlamentet økte denne avsetningen til 10 %. Debatten om øremerking har i noen grad vært en symboldebatt, da en betydelig andel av midlene uansett brukes til byformål i form av områdesatsinger i byområder og byvekstavtaler. For Norges del skal vi merke oss at dersom dette blir stående så øker sannsynligheten for at byprogrammet European Urban Initiative (som bl.a. avløser Urban Innovative Actions) får en avsetning minst på størrelse med Kommisjonens forslag (500 millioner euro). Det illustrerer også at oppmerksomheten om bypolitikken er økende.

Parlamentet vedtok å legge til rette for de ytre regioners særskilte behov i form av særskilt støtte og unntak fra krav om tematisk konsentrasjon. Vedtaket videreführer kriteriene for spredtbygde og svært spredtbygde områder og utvider dem noe ved å åpne for regionale enheter under NUTS3-nivå. Dette kan være relevant for neste revisjon av retningslinjene for regional statsstøtte. Støttekriteriene for spredtbygde områder har

betydning for Nordområdene og Arktis. Artikkel 10a i vedtaket slår fast at NUTS3 områder eller klynger av lokale administrative enheter (LAU) med en befolkningstetthet på under 12,5 innbyggere per km2 for spredtbygde områder eller under 8 innbyggere per km2 for svært spredtbygde områder, eller med en gjennomsnittlig befolkningsnedgang på mer enn 1% mellom 2007 og 2017, skal være underlagt spesifikke regionale og nasjonale planer for å øke attraktiviteten, øke forretningsinvesteringene og øke tilgjengeligheten til digitale og offentlige tjenester, inkludert et fond i samarbeidsavtalen. En dedikert finansiering kan øremerkes i partnerskapsavtalen.

Videre fremheves de spredtbygde områdene som områder der de transeuropeiske fysiske og digitale transportnettverkene som finansieres gjennom samhørighetsfondet har en særlig rolle i å redusere avstandsulemper og legge til rette for utvikling og et bedre tjenestetilbud. Vedtaket innebærer ingen innskrenkning i kriteriene for spredtbygdhet, men snarere enn utvidelse ved at det åpnes for at også klynger av lokale administrative enheter under NUTS3-nivå omfattes (i norsk sammenheng vil dette si grupper av spredtbygde kommuner). Dersom formuleringene blir stående i forhandlingene med Rådet og dersom formuleringene blir lagt til grunn for revisjonen av EUs retningslinjer for regionalt statsstøtte, vil trolig norske myndigheters handlingsrom i utformingen av systemet for differensiert arbeidsgiveravgift opprettholdes. Sammenslutningen av de spredtbefolkede nordiske regionene (NSPA) var ellers opptatt av at man fortsatt skulle ha delvis unntak fra den tematiske konsentrasjonen på lik linje med de ytre regioner (franske oversjøiske departementer mv.). Det har man *ikke* fått.

Parlamentet føyde anvendelser av fossilt drivstoff til listen over ikke-støtteverdige tiltak på tvers av komitéinnstillingen.

Rådet vil trolig komme frem til sin posisjon i juni, og reelle forhandlinger om EUs fremtidige by- og regionalpolitikk vil først gjennomføres og ferdigstilles til høsten, parallelt med at de overordnede budsjettrammene for langtidsbudsjettet ferdigstilles. Det er valg til nytt Europaparlament våren 2019, og det nye Europaparlamentet vil ha anledning til å ta opp saken og gjøre endringer.

Og hva mener så landene?

Det uformelle ministermøtet om samhørighetspolitikken fant sted i Bucuresti 11. og 12 april 2019. Norge var representert ved ambassaden i Bucuresti og Norges delegasjon til EU. Møtet vitnet om at landenes diskusjoner om EUs samhørighetspolitikk for perioden 2021-27 er kommet langt. Innleggene var konkrete og operative. Landene la vekt på å fremstille og utdype sine synspunkter på saker som det var uenighet om, med vekt på mulige kompromisser og røde linjer.

Samme dag som møtet startet gikk den ansvarlige rumenske minister *Rovana Plumb* ut med en erklæring at man forventer at enighet oppnås på Rådet for allmenne saker 25. juni. Forventningen om rask avslutning deles tilsynelatende av de fleste av landene. Tyskland var tydeligst betydningen av å oppnå rask enighet for å unngå forsinkelser ved programstart i 2021.

Ministerne var forelagt fire spørsmål i forkant av møtet som blant annet omhandlet

- Styring og forvalting av programmene
- Samhørighetspolitikkens kobling til EUs årlige budsjettprosess («europeiske semester»)
- Sentrale prioriteringer for strukturfondene («tematisk konsentrasjon»)
- I hvilken grad samhørighetspolitikken bør reflekteres i EUs lederagenda (statsledernes felles «visjon» for EU i den kommende perioden).

Sverige og Finland understreker Northern Sparsely Populated Areas (NSPA) særskilte

behov på grunn av den lave befolkningen og avstandsulempene. NSPA er omtalt i TFEU 174. Nederland understreket betydningen av det nye instrumentet interregionale innovasjonsinvesteringer for Europas innovasjonspolitikk. Bl.a. Danmark og Finland understreket at det burde være et krav om å etterleve rettsstatsprinsipper for å få tildelinger over EU-budsjettet.

Gjennomgående temaer for diskusjon var:

- **koblingen til den årlige budsjettprosessen (det «europeiske semesteret»), de makroøkonomiske betingelsene og de landspesifikke anbefalingene.** Noen land ønsket en sterkere kobling (f.eks. Nederland), mens flere andre var imot. Mange påpekte at de makroøkonomiske betingelsene og de landspesifikke anbefalingene var rettet mot nasjonsnivå (f.eks. for å korrigere ubalanser i forskjellige markeder), mens samhørighetspolitikken er en flerårig investeringspolitikk med regionalt fokus. Flere land understreket enten primært eller subsidiært at de var åpne for en sterkere kobling til det europeiske semesteret, men under forutsetning av at man gjorde et utvalg av relevante parametere og at man var bevisst forskjellen i tidsperspektiv (1 år vs. 7). Dvs. at kompromisset trolig ligger i å bli enige om hvilke parametere som skal velges ut. Flere land pekte på at Kommisjonens investeringsanbefalinger for landene (se vedlegg D i hvert enkelt landrapport under det europeiske semester) var en mulig fremgangsmåte.

- **spørsmålet om kortere frist for tilbakeføring av midlene til Kommisjonen hvis de ikke tas i bruk (såkalt «dekommisjoneringfrist»).** Her kan man i dag vente i opptil 3 år etter tildelingsåret med å ta midlene i bruk (n+3), mens Kommisjonen har foreslått at tiden kortes ned med ett år (til n+2). Tilhengerne av kortere frist for tilbakeføring argumenterer ofte med at det vil føre til økt resultatorientering og raskere implementering, mens motstanderne sier at det vil føre til hastverk, dårligere prosjektkvalitet og svakere forankring. Skillelinjene følger stort sett grensene mellom nettobidragsytere og nettomottakere. Det er usikkert hva som blir kompromisset.

- **spørsmålet om økt nasjonal/regional medfinansiering.** Kommisjonen har foreslått økt medfinansieringsrate og særlig for såkalte overgangsregioner. Dette er en måte å få pengene til å strekke lenger, og enkelte nettobidragsytere, deriblant Nederland, ser økt medfinansiering som en måte til å øke resultatfokus og sikre at bare de beste prosjektene blir gjennomført.

- **tematiske hovedprioriteringer: temaer og grad av fleksibilitet (såkalt «tematisk konsentrasjon»)** Det var ingen uenighet om hovedprioriteringene innovasjon og grønn omstilling. Uenigheten går på i hvilken grad man skal ha fleksibilitet til å ivareta regionsspesifikke behov, dvs. i hvor stor grad prosentsatsene avsatt til smart og grønn skal anses som bindende, og hvor høye de skal være. Her argumenterte mange land for fleksibilitet og å ta hensyn til andre regionale investeringsbehov. Flere pekte dessuten på at utjevningsmålene for samhørighetspolitikken var traktatfestet, og at den tematiske konsentrasjonen er noe som kommer i tillegg.

Nærmer Europas regioner hverandre i verdiskapning og levestandard?

Av en ny rapport fra Bruegel-instituttet fremgår det at veksten i Europa har vært variabel. De sentrale og østeuropeiske medlemmene har konvergert betydelig de siste 15 årene, mens Sør-Europa og deler av Frankrike ikke har konvergert tilfredsstillende eller har hatt tilbakegang i forhold til de rikeste områdene.

Figure 4: 2003-17 GDP per capita convergence, NUTS-2 regions, divided by quintile

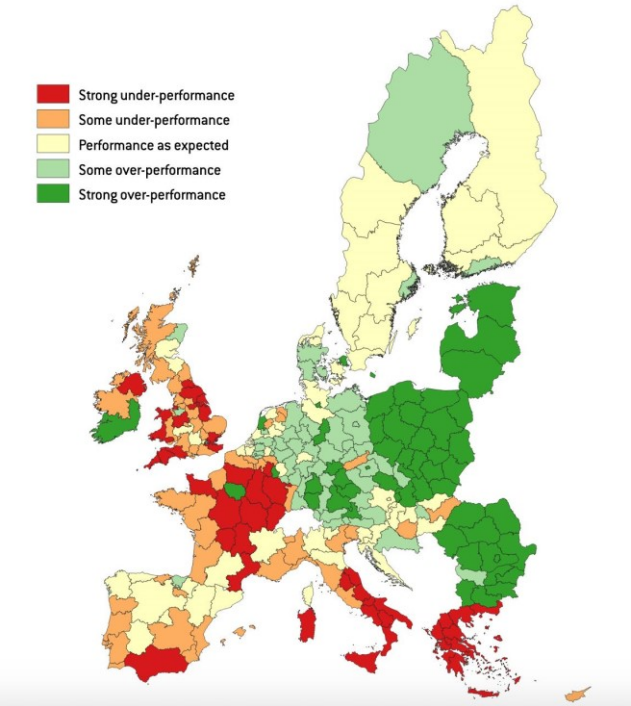

Illustrasjonen over vitner også om forskjeller mellom by og land – det er byene som gjør det best. Den europeiske banken for gjenoppbygging og utvikling (EBRD, 2017) har fremhevet at en stor del av inntektskonvergensen i Sentral- og Øst-Europa har tilfalt de rikere segmentene av befolkningen, noe som er problematisk. Den samme tendensen kan spores på illustrasjonen fra Europaparlamentets tenketank nedenfor.

Det er også forskjeller i sysselsettingsgraden. For eksempel er sysselsettingsgraden i Tyskland 75 prosent, mens den i Frankrike er 65 prosent og i Italia 58 prosent. Ifølge forfatterne må disse betydelige og varige forskjellene nødvendigvis skape ytterligere spenninger.

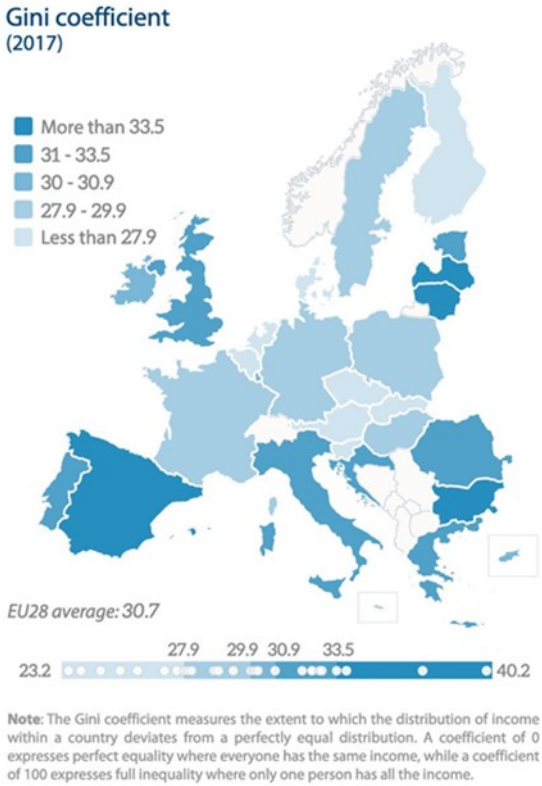

Statusrapport for arbeidet med internasjonal havforvaltning i EU – stor innsats, men fortsatt store behov

Europakommisjonen la nylig frem frem en statusrapport for arbeidet med internasjonal havforvaltning; «*International Governance: an agenda for the future of the oceans*». Rapporten er ledsaget av et arbeidsdokument og en kortversjon. Rapporten bekrefter at det er lagt ned et omfattende arbeid i forbindelse med satsningen, både internasjonalt, bilateralt og i EU. I tillegg er det satt av betydelige midler til arbeidet med internasjonal havforvaltning, blå vekst og marin forskning. EU har etablert et omfattende nettverk for internasjonalt samarbeid om havspørsmål på områder som forskning, bekjempelse av IUU, maritim sikkerhet og utveksling av data. For den videre satsningen har

Kommisjonen foreslått at det settes av midler for prioritering av internasjonal havforvaltning i neste budsjettperiode (2021-2027). I tillegg vil kommisjonen lansere et «International Ocean Governance Stakeholder Forum» i løpet av 2019.

Artikkelen bygger på en rapport fra Nærings- og fiskeriråd Caroline Ellingsen.

Sirkulærøkonomi. Suksesshistorier og utfordringer

Å utnytte ressurser effektivt er essensen i god økonomi. I en sirkulær økonomi tas verdien av produkter og materialer vare på så lenge som mulig. EU har store ambisjoner om å være en pådriver for bærekraftig vekst.

Statusrapporten for oppfølging av handlingsplanen om sirkulær økonomi, COM(2019)190, viser at EU har levert/leverer på alle de 54 tiltakene i handlingsplanen fra 2015, COM (2015) 614, som er rettet mot verdikjeden fra råvareuttak og fremstilling av produkter til materialgjenvinning og marked for sekundære råvarer. Plast, mat, bygg og anlegg, kritiske råvarer, biomasse og biobaserte råvarer er prioriterte områder. Likevel var kun 12 % av Europas økonomi sirkulær i 2016, og EU står ovenfor nye utfordringer og muligheter.

Rapporten peker på at det gjenstår arbeid på alle nivåer. Arbeidet med enkelte tiltak i handlingsplanen kan med fordel akselereres, bl.a. for å sikre en sirkulær økonomi uten uønsket spredning av miljøgifter, og innen miljømerking, innovasjon, kritiske råvarer og gjødsel. Forbrukerne bør gjøres i stand til å ta miljøriktige valg, og offentlige anskaffelser kan brukes strategisk.

Kommisjonen ser at strategien om plast i den sirkulære økonomien har vært vellykket, og at det kan være fordelaktig med en lignende tilnærming for sektorer med stor miljøbelastning og med stort potensial for å bli sirkulære. Eksempler er IT, elektronikk, mobilitet, bygg, mineralnæringen, møbler, mat, drikke og tekstiler.

Kommisjonens dokument om bærekraftige produkter i en sirkulær økonomi, SWD(2019) 91, analyserer bidraget fra eksisterende produktpolitikk. Regelverk innen emballasje, mat, elektronikk, batterier, transport og mobilitet, møbler, tekstiler, bygg- og anleggsprodukter og kjemikalier trekkes fram som særlig betydningsfulle. Dokumentet omtaler forbrukerrettigheter og EUs metodikk for vurdering av miljøbelastningen av produkter og virksomheter, Environmental Footprint, som bl.a. kan gjøre det enklere for forbrukerne å ta miljøriktige valg. Den omtaler også hvordan digitalisering, innovasjon og sporbarhet for helse- og miljøfarlige stoffer kan bidra til mer bærekraftige produkter.

Mot et bærekraftig Europa i 2030

30. januar publiserte EU-kommisjonen sitt [refleksjonspapir](#) om hvordan Europa skal nå bærekraftsmålene (SDGs) innen 2030. Det er et innspill til diskusjonen om Europas framtid, og skal bidra til debatt blant borgere, myndigheter, sivilsamfunn, og andre som er engasjert i arbeidet med et bærekraftig Europa. Innspillene vil påvirke de strategiske prioriteringene til den nye EU-kommisjonen, som tiltrer høsten 2019.

Refleksjonspapiret skal etter planen også konkretiseres i form av en implementeringsstrategi i løpet av 2019. Det må også ses i sammenheng med [Kommisjonens 2050-strategi for en klimanøytral økonomi innen 2050](#).

EUs medlemsland har med utgangspunkt i Kommisjonens refleksjonspapir understreket den grunnleggende betydningen bærekraftig utvikling har for EU og bekreftet EUs ambisjon om å være ledende i implementeringen av Agenda 2030. Rådet utpeker følgende policy-områder som sentrale for en bærekraftig europeisk framtid:

- overgang til sirkulærøkonomi
- bestrebelser mot klimanøytralitet
- beskyttelse av biodiversitet og økosystemer
- motvirke klimaendringer
- bærekraftig landbruk og matproduksjon
- bærekraftige lavutslippsløsninger for energiproduksjon, bygninger, og mobilitet.

Dette er et ambisiøst refleksjonspapir om EUs arbeid for bærekraftsmålene fram mot 2030. «Den økologiske gjelda» (overforbruk av jordas ressurser) står i fare for å underminere framtidige europeiske generasjoners helse, velstand, og velvære. Bærekraft er imidlertid også i europeisk interesse av årsaker utover dette. Omstillingen byr på store økonomiske muligheter. Europas uavhengighet kan styrkes og sårbarhet reduseres av sirkulærøkonomi, energiuavhengighet, innovasjon, og multilateralisme framfor alenegang. De sosioøkonomiske konsekvensene av omstillingen vies betydelig plass i dokumentet. Hvis de ikke håndteres riktig, kan de blant annet gi grobunn for nasjonalisme og populisme i Europa. Bærekraftsmålene krever horisontal koordinering mellom politikkområder.

Utfordringene EU står ovenfor for å nå bærekraftsmålene er formidable, ifølge dokumentet. Vel skjer det mye bra i Europa, men det er imidlertid ingen tvil om at innsatsen må intensiveres. Dokumentets

to hoveddeler handler om hva som må til. Først redegjør det for hvilken grunnleggende politikk som må innføres. Deretter ser det på «*horizontal enablers*», altså bredere rammebetingelser som må bygges opp for at politikken skal være mest mulig effektiv.

Refleksjonspapiret legger stor vekt på de potensielle økonomiske fordelene ved omstilling til bærekraft. Det hevdes at EU allerede går foran og viser at det er mulig med økonomisk vekst samtidig som utslippene reduseres. Dokumentet estimerer at en innfrielse av bærekraftsmålene for mat, landbruk, energi, materialer, byer, og helse kan åpne økonomiske muligheter tilsvarende 10 billioner EUR. Dette vil imidlertid kreve et enormt krafttak og bred horisontal koordinering mellom ulike sektorpolitiske prioriteringer, for å sikre at hele systemet trekker i samme retning. For å oppnå dette, lister dokumentet opp fire grunnleggende politikkområder:

Fra lineær til sirkulær økonomi: Å utnytte ressurser effektivt er essensen i god økonomi. Sirkulær økonomi innebærer et utvidet syn på hva som er ressurser og hvordan de kan utnyttes mest mulig effektivt. Sirkulær økonomi er langt videre enn at man bruker avfall til å lage nye produkter (avfallsgjenvinning). I den sirkulære økonomien skal verdien av produkter og materialer tas vare på så lenge som mulig, og utnyttes til å lage nye produkter når de ikke brukes lenger. Dette innebærer endringer i produksjon og forbruk, med blant annet økt vekt på produktutforming, digitalisering, bruk av tjenester, delingsøkonomi, samt reparasjon, oppgradering og ombruk. EU er overbevist om at dette er bra for økonomi, sysselsetting, industriens innovasjons- og konkurransekraft, klima og miljø. Integrering av sirkulærøkonomiske prinsipper i alle sektorer vil kunne generere 1,8 billioner EUR i inntekter innen 2030, resultere i 1 million nye jobber, samt bidra betydelig til at man når utslippsmålene. Ettersom produkter som produseres i EU er så avhengige av råvarer fra andre deler av verden, vil man også få positive effekter for miljø, klima og sosiale forhold globalt av at sirkulærøkonomien gjennomføres i EU, i tillegg til at EUs strategiske uavhengighet styrkes.

Bærekraft «fra jord til bord» (*from farm to fork*): EUs jordbruksproduksjon har gjort store framskritt ifølge dokumentet: Utslippene er redusert med 20 % og nitratnivåene i elver og vassdrag med 17,7% siden 1990. Samtidig forblir miljøavtrykket for stort. Det må settes inn en politikk som integrerer bærekraft i hele produksjonskjeden. Det kan også gi inntekter. Blant annet ser man at forbrukernes ønsker endrer seg i retning innovative, økologiske produkter med lavt klimaavtrykk. Kommisjonen har lagt fram et forslag til en modernisert felles landbrukspolitikk (CAP) for neste langtidsbudsjett, der bærekraftsprinsipper «fra jord til bord» er integrert.

Energi, bygninger, og mobilitet som møter framtidens behov: EU er allerede blant de mest karbon-effektive økonomiene i verden. Energiunionens mål om å nå minst 32% fornybar og minst 32,5% energieffektivitet i 2030 vil gjøre det mulig å overoppfylle målsettingen i Paris-avtalen om 40% kutt innen 2030. Dokumentet utrykker ambisjoner om å ta ambisjonene høyere etter 2030 ved en betydelig reduksjon av import av fossil energi, noe som også vil styrke europeisk energi-uavhengighet. Det må satses på energieffektivisering av bygninger (som i dag står for rundt 40% av energiforbruket), noe som også kan generere 3,4 millioner nye jobber. Utslipp fra transportsektoren, spesielt i byer, må reduseres kraftig gjennom tydeligere integrering av bærekraftsmålene i byplanlegging.

Sikre en sosialt rettferdig omstilling: Sosioøkonomisk bærekraft vektlegges også i dokumentet, som slår fast at omstillingen til økologisk bærekraftig vekst og konkurransekraft kun kan lykkes dersom den samtidig er inkluderende. Det må investeres tungt i effektive systemer for sosial beskyttelse. Papiret framhever EU-initiativet *Coal Regions in Transition* som et potensielt overførbart eksempel til andre karbon-intensive sektorer og områder som trenger en helhetlig omstilling. De ulike utfordringene man i denne sammenhengen står ovenfor i henholdsvis byer og på bygda framheves spesielt.

«Horizontal enablers»

For at de fire grunnleggende politikkområdene skal bidra til å nå bærekraftsmålene, må de understøttes av satsning på bredere rammebetingelser. Papiret sorterer disse i fem kategorier:

- Utdanning, vitenskap, teknologi, forskning, innovasjon, og digitalisering:
- Finansiering, prissetting, beskatning, og konkurranse:
- Ansvarlig næringsliv, Corporate Social Responsibility (CSR), og nye forretningsmodeller:
- Åpen og regelbasert handel:
- Styresett og koherens mellom politikkområder:

Scenarioer for veien videre

Papiret skisserer tre ulike, men potensielt overlappende, scenarioer for veien videre:

1. En overordnet strategi for å nå bærekraftsmålene som skal gjelde for EU og medlemslandene
2. Fortsette å «mainstreame» bærekraftsmålene i politikkområder under EU-kommisjonen, men ikke forsøke å styre medlemslandenes aktiviteter
3. Styrke fokus på eksterne/utenrikspolitiske aktiviteter, mens man konsoliderer det nåværende ambisjonsnivået innad i EU

Svaret vil trolig ligge i en kombinasjon av elementer fra alle disse tre scenarioene, og det er grunn til å tro at nærhetsprinsippet, også vil være viktig på dette politikkområdet.

Artikkelen bygger bl.a. på rapporter fra miljøråd Hege Olbergsveen og ambassadesekretær Marko Soldic.

Vår i Brussel. Foto: Maria Deridder Holmlund ©EU-delegasjonen 2019.

Norge foreslår klimasamarbeid med EU

Norge og Island har nå sendt over til EU forslag til avtale om å samarbeide om å nå målene om minst 40 prosent utslippskutt fra 1990 til 2030. Godtar EU forslaget, vil Norge ta del i EUs klimaregelverk fra 2021 til 2030. Norge vil fortsatt stå fritt til å bestemme *hvordan* de nødvendige utslippene skal kuttes. Pressemeldingen finnes her.

Visste du at…

Visste du at !? #Natura2000 det største nettverket av vernede områder I verden , at det dekker 18 % av EUs landterritorium og 6 % av det marine. 43 % av Natura 2000-områder ligger i fjellregioner.

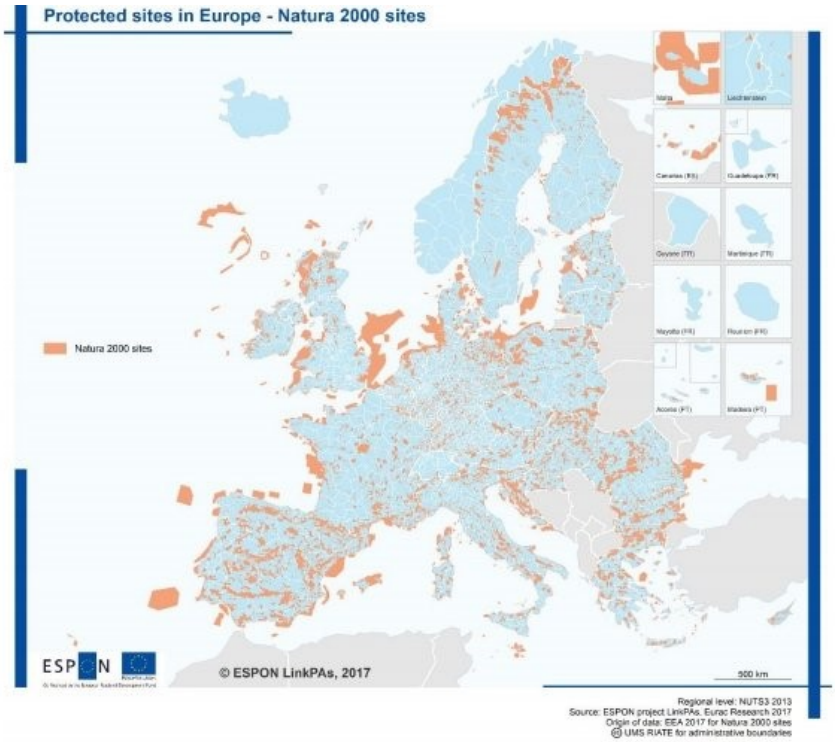

Det europeiske industri- og kompetansesenteret for cybersikkerhet blir en realitet

Alt tyder på at landene, Europarlamentet og Kommisjonen blir enige om opprettelsen av det europeiske industri- og kompetansesenteret for cybersikkerhet. Grunnen til at Kommisjonen la frem forordningsforslaget samtidig med de pågående forhandlingene om EUs neste langtidsbudsjett, er at kompetansesenteret og nettverket er tiltenkt en sentral rolle i tildelingen av midler under Horisont Europa og Digital Europe programmet (DEP) fra 2021. Kommisjonen ser i utgangspunktet for seg at det nye senteret skal bli en hovedmottaker av investeringer i cybersikkerhet, og bidragene fra landene bør komme opp på samme nivå som finansieringen fra Digital Europe programmet.

ESA: Statlig støtte øker i EFTA-landene

ESA offentliggjør hvert år en resultattavle som viser utviklingen i bruken av offentlig støtte i EFTA-landene og resten av EØS-området. Hovedkonklusjonen i årets resultattavle for statsstøtte for formål som forskning, utvikling og innovasjon, så vel som miljøprosjekter, viser at alle de tre landene økte de offentlige subsidiene. Les mer her. Kilde: LO

Innbyggerne får styrkede rettigheter i den digitale økonomien

De to direktivforslagene om forbrukerkontrakter for salg av varer og for digitale ytelser ble godkjent av Parlamentet i plenum 26. mars og av Europaparlamentet kort etter. Dermed er en lang og komplisert behandling av de to kontraktsrettsforslagene under den digitale indre markedsstrategien (DSM) i mål.

Direktivet om digitale ytelser omfatter all data som produseres og distribueres i digitalt format (musikk, video, spill, apps etc.), samt tjenester som benyttes for å lage, behandle og lagre data i digitalt format (for eksempel lagring i skyen). Direktivet omfatter også tjenester som brukes for å dele data (for eksempel YouTube, Facebook etc.) og internettbaserte kommunikasjonstjenester (over-the-top, OTT), inkludert når disse selges som del av en pakke (produktkobling/bundling). Direktivet om forbrukerkontrakter for salg av varer på den annen side, omfatter nå all omsetning, enten online eller via fysisk utsalgssteder. Til syvende og sist ble man også enige om at produkter som inneholder digitale komponenter (for eksempel smarte kjøleskap, smartklokker etc.) faller inn under varesalgskontraktsreglene.

Ferdigbehandlingen av forbrukerrettsforslagene gjør at Strategien for det digitale indre marked (DSM) snart er i havn. Av de opprinnelige 30 lovforslagene som ble lagt frem under strategien er det nå kun ePrivacy-forslaget som fortsatt er til behandling i Rådet. I tillegg er det interessant å merke hvordan EU igjen definerer viktige spilleregler for internettøkonomien. Direktivet om digitale ytelser slår fast at forbrukere som kjøper eller laster ned digitalt innhold eller tjenester vil ha de samme rettighetene, enten de betaler med penger eller med egne brukerdata, for å motta ytelsene. «Gratistjenester» på internett får dermed en annen betydning enn hittil, og man styrker forståelsen av at all persondata, inkludert brukergenererte, er vår egen eiendom. Dersom vi som kunder eksponeres for persontilpasset reklame eller dataene vi bidrar med omsettes i andrehåndsmarked, når vi takker ja til «gratistjenester» på nett, ja så har vi også klare rettigheter vis-á-vis internettselskapene.

Behandlingen av opphavsrettsdirektivet helt i havn

Etter enighet i trepartsforhandlingene ble opphavsrettsdirektivet og direktivet om nettoverføringer og videresending av radio- og TV-programmer (SatCab) endelig formelt vedtatt av ministrene på AGRIFISH-møtet 15. april. Parlamentet ga sitt tilsagn til opphavsrettsdirektivet i plenum 26. mars.

Etter behandlingen i COREPER 20. februar var det likevel noen land (Italia, Finland, Luxembourg, Nederland og Polen) som fortsatt forsøkte å danne en «blocking minority» mot endelig godkjenning av opphavsrettsdirektivet i Rådet. Det som var interessant, og som skapte ekstra dramatikk helt i innspurten, var at Riksdagens EU-nemnd også vedtok at Sverige burde stemme nei til den fremforhandlede versjonen av forslaget. Dermed var det seks land som endte opp med å stemme imot, mens Belgia, Estland og Slovenia avstod fra å stemme. Å avstå teller som nei-stemme under Rådets kvalifiserte flertallssystem. Også i Berlin var det usikkerhet frem mot møtet i AGRIFISH hvorvidt Tyskland ville avstå fra å stemme, men her kom marsjordren fra Angela Merkel under spørretimen i Forbundsdagen 10. april hvor hun bekreftet at regjeringen fant kompromissteksten akseptabel.

Det blir spennende å følge med på fremover hva den vedvarende uenigheten mellom medlemslandene kan bety for implementeringen og fortolkningen av de nye bestemmelsene, særskilt artikkel 11 («Publishers' right») og 13 («Value gap»). I hvilken grad vil direktivet bidra til harmonisering av regelverket i det digitale indre markedet? Og vil ansvarliggjøringen av internettplattformene som det legges opp til minske eller øke trykket bak å revidere e-handelsdirektivet i neste mandatperiode? Her vil mye avhenge av den praktiske gjennomføringen på nasjonalt nivå. Den siste utviklingen i Tyskland gir muligens en pekepinn på hva som er i vente. Mot slutten av april har VG Media, som forvalter rettighetene til store tyske presseutgivere, radio og TV stasjoner, trappet opp tvisten med Google ved å kreve at internettgiganten tilbakebetaler 1,24 mrd euro for ulisensiert bruk av opphavsrettsbeskyttet materiale i perioden 1. august til 31. desember 2018. I tillegg krever de at Google betaler en årlig lisensavgift i størrelsesorden 3,44 til 8,5 mrd euro fra 2019 til 2024.
Saken er interessant fordi søksmålet er basert på den tyske versjonen av «Publishers' right» som ble innført ved forskrift i 2013. Europadomstolen har for tiden til behandling hvorvidt den tyske loven burde vært notifisert Europakommisjonen, og behandlingen av søksmålet i tingretten i Berlin har dermed stanset opp. VG Media føler likevel at det nye opphavsrettsdirektivet som er vedtatt av EU stryker deres sak, selv om landene nå har to år på seg til å implementere bestemmelsene nasjonalt. Google på sin side sier tvert nei til å kompensere presseutgiverne retroaktivt, og har til og med varslet at de kan komme med et motkrav til VG Media for å kompensere for alle brukerne som har klikket seg videre fra søketjenesten til aviser og tidsskrifter. Argumentet om at presseutgiverne har store fordeler av trafikken som Google genererer, trusler om mottiltak fra plattformselskapenes side osv., vil garantert komme opp igjen i flere medlemsstater når kravet til å inngå lisensavtaler med rettighetshaverne i det nye DSM-direktivet skal implementeres og håndheves. Det er så langt ikke noe som tyder på at partene viser villighet til å komme hverandre i møte.

EUs neste digitale strategi – hva blir de nye byggeklossene for et smart velferdssamfunn?

Mens vi nå går inn i en periode med valg til Europaparlamentet, er det flere nåværende og fremtidige meningsbærere som denne måneden har uttalt seg om EUs IKT-politikk. Visepresident Andrus Ansip har så langt kommet med tre blogginnlegg som oppsummerer resultatene og logikken bak den digital indre markeds strategien. I likhet med digitalkommisær Gabriel, stiller Ansip til valg som europaparlamentariker, og ønsker nok fortsatt å påvirke den digitale dagsordenen i Brussel. 23. april la

Manfred Weber (EPP, DE), EPPs toppkandidat («Spitzenkandidat») til å etterfølge Juncker som Kommisjonspresident, frem sin 12-punkts plan for hva EU bør prioritere de neste fem årene.

Selv om to av satsingsområdene har et klart digitalt fokus, smarte hjem for eldre og et omstillingsfond for arbeidstakere finansiert av en ny digital skatt, er det flere som påpeker at Webers plan så langt ikke er like ambisiøs som Juncker's politiske retningslinjer fra 2014. De politiske retningslinjene definerte det digitale indre markedet som nøkkelen til økonomisk vekst og sysselsetting i Europa.

Det er likevel noen viktige skjæringspunkter mellom Webers agenda, og det man hører av korridorprat i Kommisjonen og fra personer som sitter tett på arbeidet med EUs neste digitale strategi. En **menneskesentrert tilnærming** til den digitale utviklingen, som sikrer at arbeidstakere og arbeidsgivere har de nødvendige ressursene og kompetanse til å dra nytte av digitaliseringen, er et tema som går igjen. Det å støtte opp under digital teknologi som kan løse viktige **samfunnsutfordringer**, herunder det demografiske underskuddet, og videreføring av smartby-tenkningen «*build power communities across Europe*» - er et nytt slagord som blir nevnt.

Videre har Weber med sin «*European Master Plan against Cancer*», som blant annet består av et digitalt kreftsenter for å utnytte stordata og en ny tenketank for å videreutvikle regelverk og etiske standarder, adoptert logikken med tematiske oppdrag. Såkalte «**missions**» eller «moonshot» har vunnet støtte i det neste rammeprogrammet for forskning og utvikling, Horisont Europa. Dette kan også bli en viktig komponent i den neste digitale agendaen. Et område som kan prioriteres her er utviklingen av nye felleseuropeiske **plattformer for sikker utveksling av data** innen strategiske områder som helse, transport, energi og fintech. Som del av dette kan det også bli aktuelt å legge frem nye lovforslag om ansvarsfordeling («liability») og eierskap til data for å skape juridisk forutsigbarhet og fremme dataoverføring mellom bedrifter (B2B).

For å bedre konkurransevilkårene og «*even the playing field on data*» er det enkelte som mener den neste Kommisjonen bør ta skrittet fullt ut og regulere standarder for å sikre interoperabilitet av personlige data. Det å gjøre **datadeling obligatorisk** for selskaper som har en portvokterfunksjon (tilbydere av kritisk infrastruktur eller essensielle tjenester), for eksempel ved å overføre elementer av den sektorspesifikke reguleringen som anvendes innenfor ekom-sektoren i dag til den nye dataøkonomien, er noe som blir diskutert blant medlemslandene og innad i Kommisjonen. Dette er imidlertid svært kontroversielt; det er usikkert hvilke modeller som er mest effektive for at brukerne selv kan forvalte sine egne data i møte med kommersielle tilbydere, og hvilke nye tilsynsorganer, muligens på europeisk nivå, som kan bli nødvendig.

Det uformelle toppmøtet i Sibiu 9. mai blir pekt på som en viktig milepæl da statslederne i EU skal diskutere den strategiske retningen for EU-samarbeidet fremover. I den forbindelse blir det interessant å følge med på hvilken betydning EUs ledere gir digitalisering for EUs fremtid.

Det forventes at meddelelsen som Kommisjonen vil publisere i forkant av toppmøtet blant annet vil fokusere på å styrke EUs konkurranseevne, sikre **digital strategisk uavhengighet,** bekjempe **cyberangrep og desinformasjon** og posisjonere Europa som en «standard-setter» snarere enn en «standard-taker» i det digitale rom.

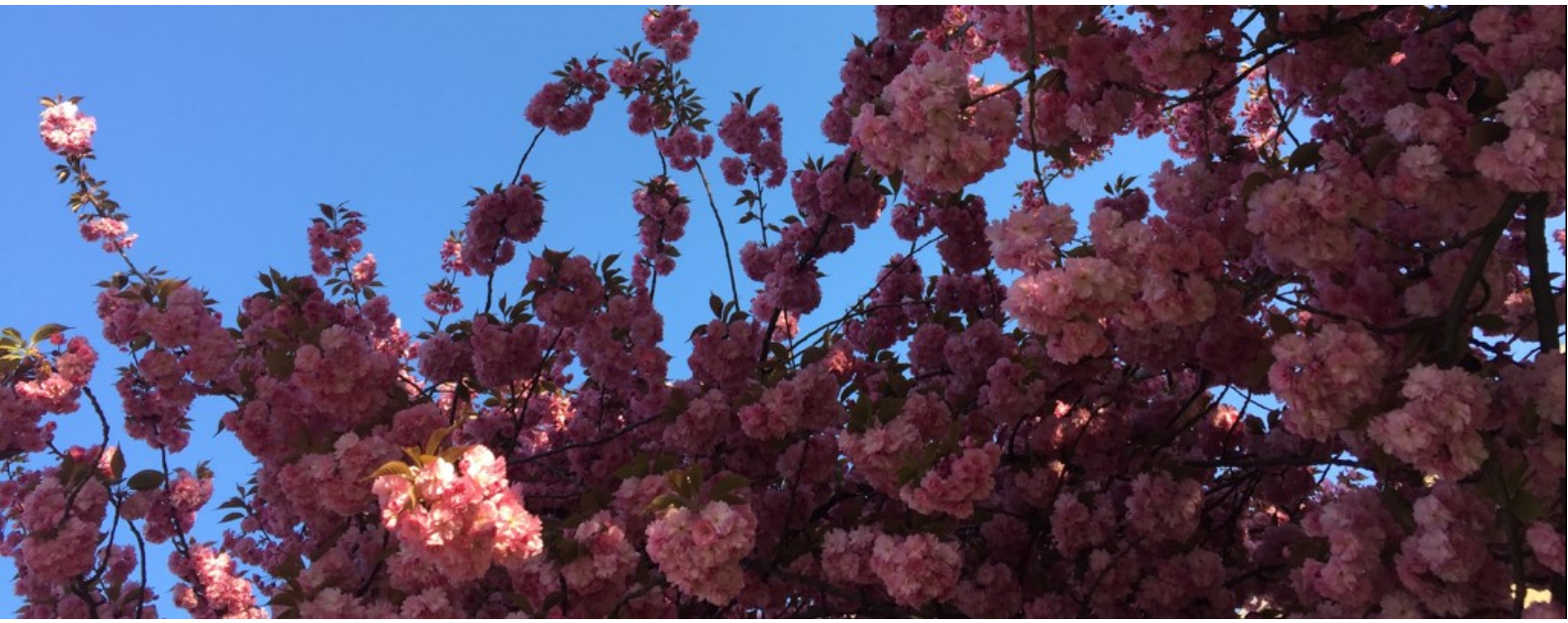

Direktivet om balanse mellom arbeidsliv og privatliv for foreldre og omsorgspersoner er vedtatt

Den observante leser kan ha merket seg at direktivet om balanse mellom arbeidsliv og privatliv for foreldre og omsorgspersoner ble vedtatt tidligere i vinter. Avtalen mellom EU-institusjonene definerer en europeisk minimumsstandard med 10 dagers betalt pappaperm, og styrker den eksisterende rettet til fire måneders forelderpermisjon. Det er også innført fem dagers rett til permisjon for å pleie nærstående familiemedlem. Sist, men ikke minst vil alle foreldre og omsorgspersoner få rett til å be om fleksibel arbeidstid.

Formålet med direktivet er ikke bare å styrke enkeltmenneskets rettigheter, men en måte å gjøre det lettere for virksomhetene å tiltrekke seg kvalifiserte arbeidstakere som også har omsorgsoppgaver. Det er et mål å redusere kjønnsforskjellene i arbeidslivet.

Varslerdirektivet vedtatt

Etter lange forhandlinger er det enighet om at det skal innføres et system for vern av varslere og felles regler for hvordan varsling av brudd på EU-rett skal foregå.

Et av de mer krevende kompromissene handlet om varslere først må følge interne kanaler og prosedyrer før de har rett til å varsle offentligheten og media. Kompromisset ble at bedrifter med over 50 ansatte plikter å innføre interne og trygge rapporteringskanaler for å håndtere varslere, men det vil også være en mulighet for varslere som ser seg nødt til å varsle myndigheter direkte og gjøre dette under vern. Når det gjelder å varsle i media, er det derimot stilt opp flere særskilte og strengere omstendigheter som må være tilstede for å kreve vern. Det er en rekke områder av EU-retten som er listet opp i direktivet for beskyttelse av varslere. Bestemmelsene er minimumsbestemmelser og myndighetene oppfordres til å innføre regler for varslervern på nasjonalt lovgivningsnivå.

Forslaget det nå er blitt enighet om i EU er ikke merket som EØS-relevant, og i regjeringens EØS-notat står det at ulike spørsmål i tilknytning til direktivet er til vurdering, blant annet EØS-relevans og rettslige konsekvenser.

For mer informasjon og fakta om det nye direktivet se her.

Norske deltakelse i Interreg er evaluert

Den norske deltakelsen i Interreg i perioden 2007-2013 er nylig evaluert. Evalueringen viser at programmene er relevante og resultatene står seg over tid. Samtidig viser evalueringen at nytten av prosjektene varierer.

Grensekryssende samarbeid i europeiske distriktskommuner

Flere norske distriktskommuner ligger i grenseområdene mot Sverige og Finland. I hele Europa har grenseområder ofte lavere andel av verdiskapingen enn sentrale regioner. I disse områdene oppstår det ofte brudd i tjenestekjeder som reduserer velferden for innbyggerne. For eksempel ved at pasienter må reise unødvendig langt for behandling i eget land, når det eksisterer et tilbud rett over grensen. Tilsvarende skaper grensen unødvendige byrder for næringslivet ved at produksjonsutstyr ikke enkelt kan flyttes.

For å bøte på denne typen problemer har EU derfor etablert selskapsformen European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC) som for eksempel gjør at myndigheter på hver sin side av grensen kan drive for eksempel et sykehus i fellesskap. Eu vurdere også å etablere et European Cross Cross Border Instrument, som skal gjøre det mulig for land å bli enig om at ett av landenes regelverk skal gjelde i et bestemt samarbeid i grenseområdene. Selskapsformen er foreløpig ikke tatt i bruk i Norden (selv om Skåne er med i en europeisk EGTC), men det er interesse for den i alle nordiske land.

Sykhuset i Cerdanya. Foto: Wikipedia Commons

Frankrike og Spania driver fjellsykehus i fellesskap i Pyreneene

Cerdanya grensekryssende sykehus er etablert av Frankrike og Spania i fellesskap som en såkalt EGTC. Det skal dekke hele den grensekryssende Pyrenées-Mediteranée-regionen. EGTC-konstruksjonen gjorde det mulig å bygge bro over store forskjeller mellom regelverk og administrative rutiner i spansk og fransk helsevesen, og er et eksempel for andre grenseregioner.

Oversiktskart over grensekryssende samarbeidskonstruksjoner i Europa i 2019

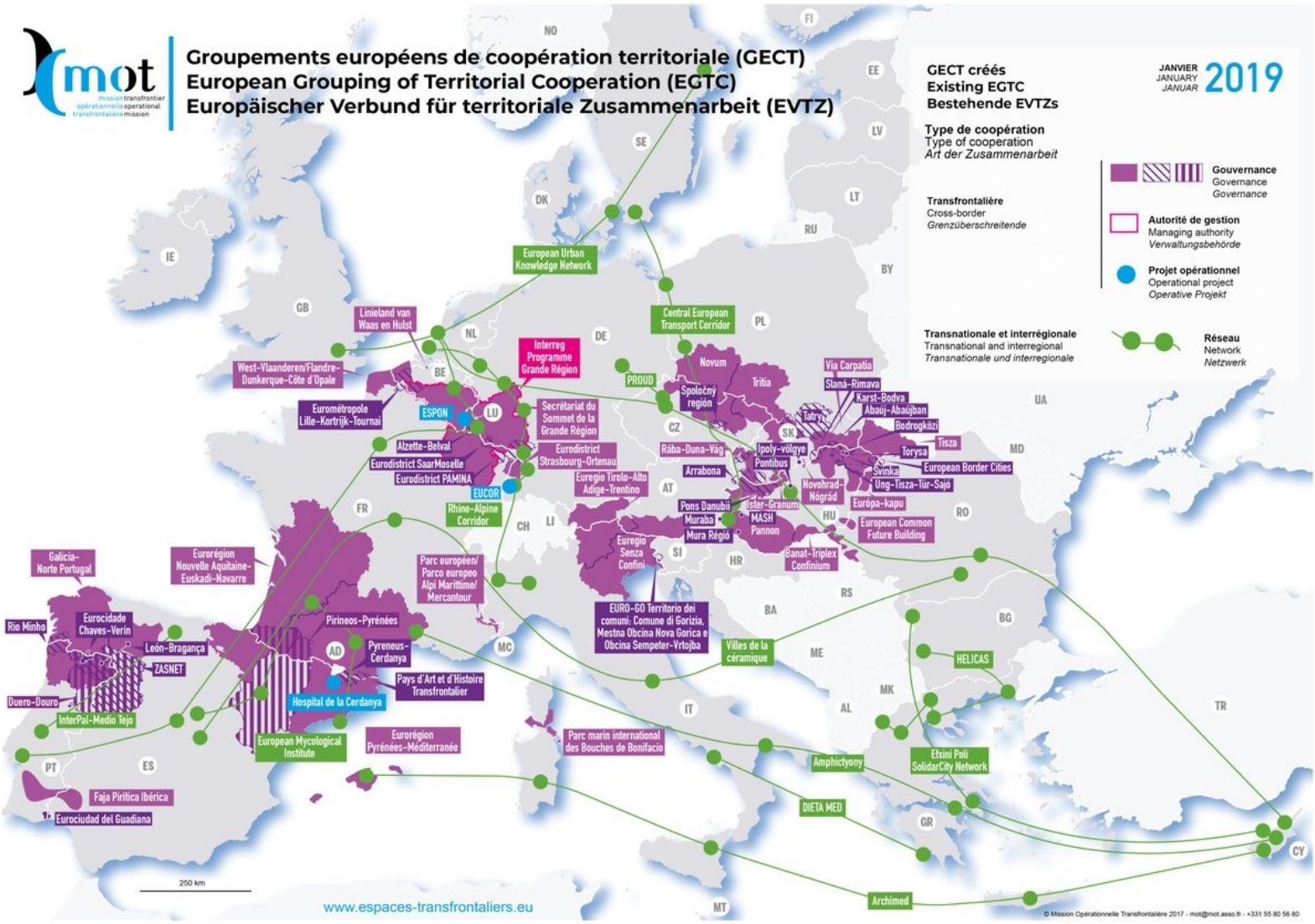

Eksempler på praktisk likestillingsarbeid i byutviklingen

Likestilling i byplanlegging er et tema som får økt oppmerksomhet og er tidligere omtalt i nyhetsbrevet. Byer som Wien har gått foran og vist at man med enkle grep kan gjøre for eksempel parker mindre truende for kvinner og eldre på kveldstid. Mange av erfaringene er samlet i byutviklingsprogrammet URBACTs rapport om Kjønnslikestilte byer. Rapporten viser hvordan byens myndigheter kan ta noen enkle, praktiske skritt mot likestilling gjennom datainnsamling, politikk og konsultasjon. Rapporten fremhever en rekke innovative praksiser i byer rundt om i EU og oppsummerer foregangsbyens Wiens erfaringer.

I Râmnicu Sărat, Romania, for eksempel, fant myndighetene ut at kommunale idrettsanlegg ble klart mest brukt av menn. Målrettet dialog med kvinnelige innbyggere gjorde det mulig for byen å gjennomføre rimelige tiltak - som for eksempel å endre måten de annonserte tilbudet og å reservere enkelte tidspunkt for kvinner – og dermed gjøre fasilitetene mer inkluderende.

For å motvirke diskriminering av Roma, Sinti og Camminanti, introduserte Bologna i Italia en mediekampanje og rekrutterte unge kvinner og ga dem opplæring til å fungere som ambassadører.

For å unngå utilsiktet forsterking av stereotypier ga kommuneadministrasjonen i Cascais i Portugal opplæring for alle ansatte involvert i kommunikasjon om hvordan man unngår å kjønnsdiskriminerende fremstilling i digitale og trykte media.

Ved å samle og studere data om transport- og sysselsettingsmønstre viste byen Umeå i Øst-Sverige at noe så enkelt som hvordan man organiserte snømåkingen lett kunne påvirke et kjønn mer enn det andre. Deres data viste at kvinnene i byen ofte var de første til å bruke veiene om morgenen, og ofte på sykkel. Bystyret instruerte derfor brøyterne til å fjerne snøen fra sykkelbaner først hver dag, i stedet for veiene. For all del, veiene blir fortsatt ryddet, men ved å være oppmerksom på bruksmønstre, er byen bedre i stand til å prioritere sine tjenester.

Kilder: bl..a. Urbact, Panorama nr. 68 (DG Regional and Urban Policys magasin).

Områdesatsinger og byvekstavtaler er ikke bare et norsk fenomen

I likhet med i Norge bruker EU områdesatsinger og byvekstavtaler som virkemiddel for å adressere utfordringer på tvers av storbyregioner og kommunegrenser. Det handler om mobilitet, arbeidsmarked, reduksjon av klimagasser og mye annet. I denne databasen finner man en samlet

oversikt over slike satsinger i hele Europa. Ved å klikke seg inn på landene kan man få opp en mer detaljert beskrivelse av satsingene i de enkelte landene.

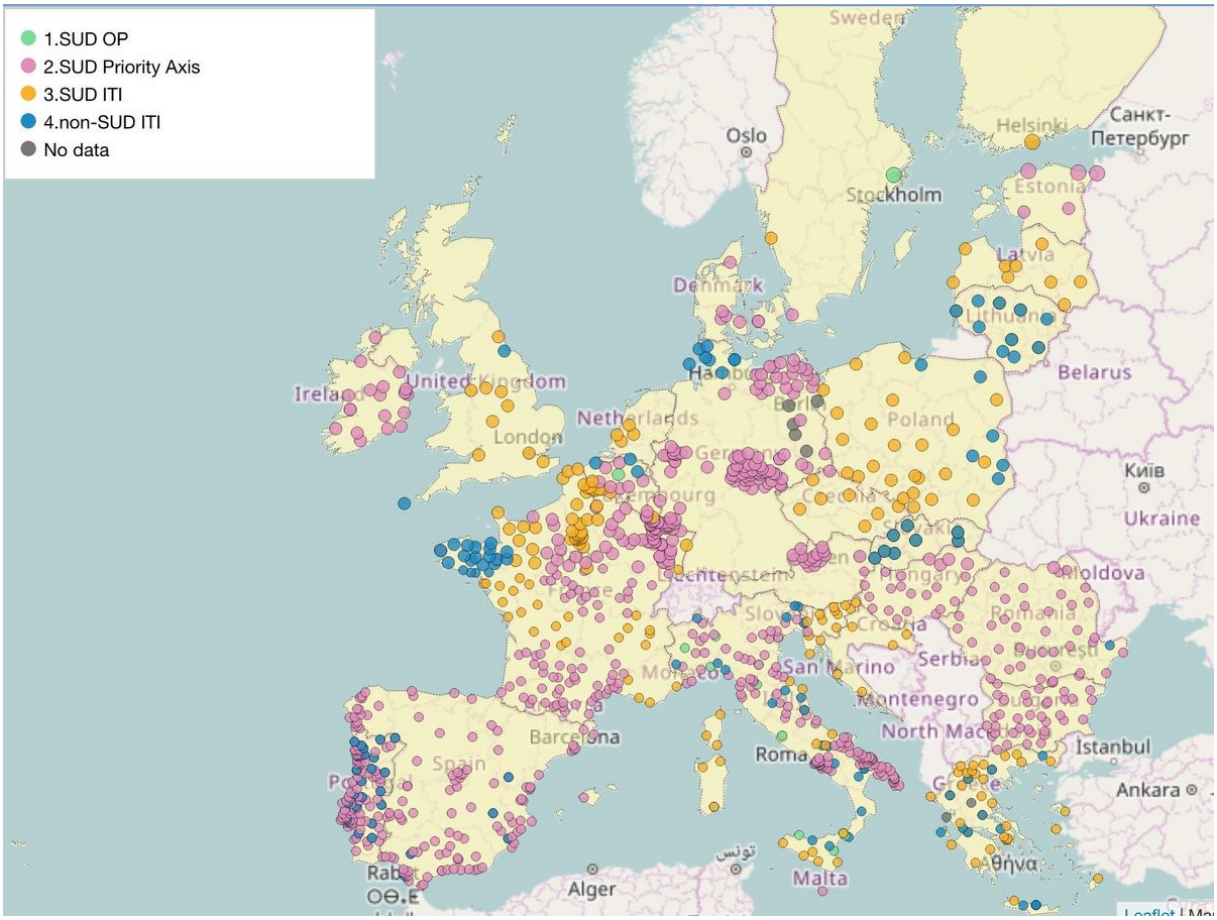

8 paths to change governance in Metropolitan Areas

ESPON
Co-financed by the European Regional Development Fund
Inspire Policy Making with Territorial Evidence

Define the borders and the scale of MA cooperation
Identify spatial dynamics and trends in the MA
Establish the status of the MA
Identify key challenges for the development of the MA
Find and engage all relevant actors for the MA
Establish a shared governance and institutional structure
Engineer change through the key factors political commitment, financial means and a suitable policy framework Strategically use triggers and incentives to initiate transformation
Build administrative capacity and expert-based knowledge

www.espon.eu/metropolitan-areas

Valgekstra 1: Det går mot et spennende Europavalg

Valgkampen har akkurat kommet i gang, og mange faktorer gjør det vanskelig å forutsi sammensetningen av neste Europaparlament. Parlamentets siste meningsmålinger og fremskrivninger bekrefter at de to største gruppene, **EPP** (kristendemokratene, 180 seter) og **S&D** (sosialdemokratene, 149), står i fare for å miste flertallet. Til sammen ligger de an til å få 329 seter, 47 for lite til å få flertall. En koalisjon med enten **ALDE** (liberalt parti – norske Venstre har en tilknytning til denne gruppen, 76) eller **De grønne** (57) ville teoretisk være nok til å få flertall.

Emmanuel Macrons La République En Marche er foreløpig ikke tilknyttet en eksisterende politisk gruppe. 22 medlemmer er uansett ikke nok til å forandre status quo. Skulle de formelt bli med ALDE, kan det se litt annerledes ut – men selv da ville den sammenslåtte gruppen være langt bak EPP og S&D i størrelse.

Et usikkerhetsmoment er hvor stor oppslutning partiene på ytre høyre får. Ytre høyre kunne bli den nest største gruppen i parlamentet hvis de fusjonerer og lokker til seg Den europeiske konservative og reformistiske gruppe (ECR) i leiren deres. Det virker ikke veldig sannsynlig.

Nå som det ser ut som om Storbritannia likevel skal være med, antas Nigel Farages nye Brexit Party og U.K. Independence Party å få i alt 19 seter tilsammen. Det er klare personmotsetninger mellom ledelsen i de to partiene. Storbritannias liberale demokrater forventes å få seks plasser.

Kilder: bl.a. ambassaderåd Gry Waage og Politico.

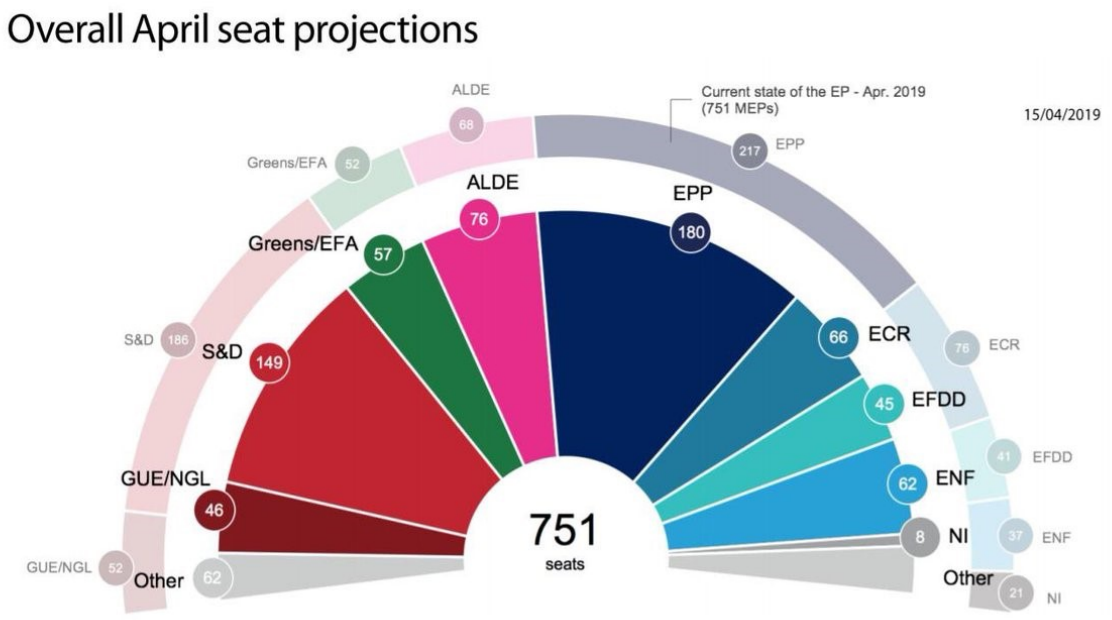

Valgekstra 2: Kommisjonen tar grep for å motvirke digital manipulasjon av Europavalget

Forsøkene på å påvirke det amerikanske presidentvalget i 2016 gjennom lekkasje av informasjon om politikere, cyberangrep (mot valginfrastruktur) og spredning av desinformasjon, har blitt etterfulgt av lignende aktivitet i Europa, med en tilsvarende økt oppmerksomhet om problemet. Siden 2015 har EU satt opp og aktivt iverksatt konkrete tiltak for å adressere desinformasjon, beskytte demokratiske systemer og offentlige debatter. På bakgrunn av sin grenseoverskridende karakter krever effektene av

desinformasjon en samordnet tilnærming på både EU og nasjonalt nivå. I 2015, etter Det Europeiske Råds oppfordring, ble «East Stratcom Task Force» opprettet (organisert i European External Action Service (EEAS)). Deres innsats har frem til nå vært å få katalogisert, analysert og økt bevisstheten om det som omtales som desinformasjon. Dette har etter hvert skapt en forbedret forståelse av hvilke verktøy og teknikker russiske kilder bruker. En oversikt over relevante dokumenter på dette området kan finnes her.

Kommisjonen har fremmet ytterligere tiltak for å sikre frie og rettferdige valg, spesielt innrettet mot det kommende valget til Europaparlamentet («measures for securing free and fair European elections»). Denne er nært forbundet med en handlingsplan mot desinformasjon («Action Plan against Disinformation») og et system for effektiv implementering hos nettselskapene. 5. april organiserte ENISA en øvelse sammen med medlemslandene og Kommisjonen, som den første i sitt slag, for å trene beredskapen mot cyberhendelser som kan påvirke Europaparlamentsvalget.

Undersøkelser som nylig har vært gjennomført, viser likevel hvor store og sammensatte utfordringene er, og spørsmålet er om innsatsen fra tilbyderne og på nasjonalt og EU-nivå kommer tidsnok. Ifølge data som Politico har analysert står for eksempel partier som Nasjonal samling i Frankrike og Alternativ for Tyskland allerede bak 2/5 deler av alle innlegg på nett som omhandler det kommende Europaparlamentsvalget. Disse gruppene har bygget opp avanserte apparater for å utnytte sosiale medier i sine kampanjer.

Oslo med blant 8 europeiske storbyregioner for å finne måter å gjøre byer aldersvennlige

Den europeiske befolkningen blir raskt eldre, og dette er spesielt tydelig i byene. De åtte interessentene som er involvert i ESPON-analysen ACPA, Amsterdam, Barcelona, Göteborg, Hengelo, Stor-Manchester, Nantes, Oslo og Zaragoza, har alle økende andel av eldre mennesker. Derfor må disse byene tilpasse sin politikk for å bedre imøtekomme behovene hos eldre innbyggere.

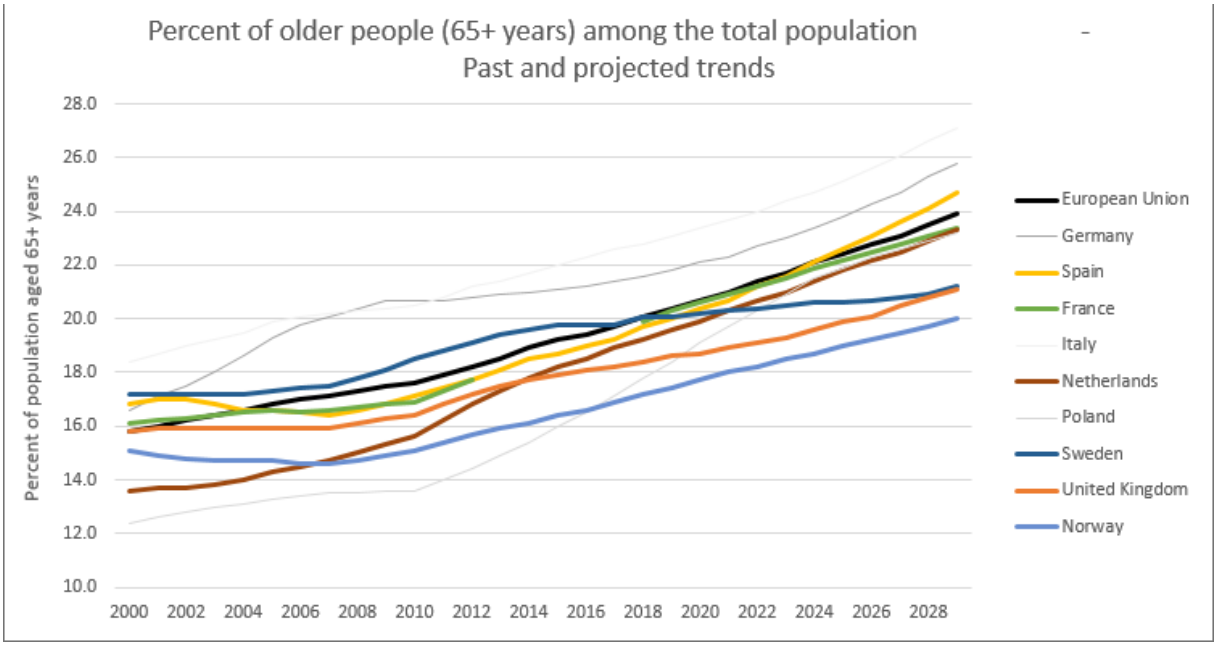

I analysen ser forskningsteamet på de åtte WHO-områdene som byene kan adressere for å bedre tilpasse sine strukturer og tjenester til eldres behov (det bygde miljøet, transport, boliger, sosial

deltakelse, respekt og sosial inkludering, samfunnsmessig deltakelse og sysselsetting, kommunikasjon og samfunnsstøtte og helsetjenester). Prosjektet skal munne ut i en serie anbefalinger av god praksis.

Blant de første observasjonene er at mange eldre mennesker vil bli i sine hjem når de blir eldre, og at det fordrer at man sørger for tilgang til tjenester og nettverk. Politikk som opprettholder gode miljøer og tilgjengelig og integrert helseinfrastruktur er sentrale. Å opprettholde god helse blant eldre voksne er avgjørende.

Viktige suksessfaktorer i å utvikle aldersvennlige byer er ellers bedre byplanlegging med integrering av grønne områder (viktige møtepunkter for eldre) og utvikling av aldersvennlige transportmuligheter. De fleste eldre foretrekker å bo i lokalsamfunn hvor det er variasjon i befolkningens alder.

Enkelte byer har opprettet digitale plattformer for å oppmuntre til deltakelse gjennom sosiale aktiviteter, for eksempel appen Vincles lansert av Barcelona, som har til formål å knytte eldre befolkninger til sine slektninger.

Vaksdal kommune utvikler digital kompetanse for europeisk helsepersonell

Vaksdal er med i EU-prosjektet DISH, (Digital Innovation & Skill Helix in Health). Her skal de teste og utvikle modeller for å fremme digital kompetanse for helsepersonell. I hele Europa er det et behov for å ta i bruk velferdsteknologi og andre digitale hjelpemidler for å møte behovene til en aldrende befolkning, knapphet på arbeidskraft og forventninger om økt tjenestekvalitet. Vaksdal er norsk partner i samarbeid med Senter for omsorgsforsking Vest, Høgskulen på Vestlandet og Norwegian Smart Care Cluster. DISH er finansiert gjennom Erasmus+. Prosjektet er enda et eksempel på at norske kommuner har noe å hente fra deltakelse i EU-prosjekter.

Kilde: bl.a. Vaksdal kommune og avisen Hordaland.

Rapportene og dokumentene for lyse vårdager

Beste praksis for klimatilpasning i fjellområdene

Euromontana, sammenslutningen av europeiske fjellregioner, og Pyrenees Climate Change Observatory (OPCC) har publisert en database over beste praksis for klimatilpasning i Pyreneene. Målet er å overvåke og forstå klimaendringene i Pyreneene og gjøre beste praksis lett tilgjengelig, også for andre fjellområder i Europa, bl.a. Norge. Databasen er ordnet i kategorier som jordbruk og husdyrhold, fauna og flora og energi og skogsforvaltning. Det er også mulig å velge en type klimapåvirkning, som for eksempel "vannknapphet", "ekstreme temperaturer" eller "kryosfæreforringelse" (tining av permafrost). Eksemplene er bl.a. hentet fra EUs Life-program, regionale tiltak og kommunale handlingsplaner.

Kommisjonens og EPs interne tenketanker har presentert rapporten Global Trends to 2030: Challenges and choices for Europe

ESPAS Global Trends to 2030: Challenges and Choices for Europe report skal gi støtte til politiske beslutningstakere i møte med trender som kan prege det neste tiåret, bl.a. endringer i globale maktforhold, press på liberale demokratier, utfordringer for global styring, omformingen av økonomiske modeller, ny bruk og misbruk av teknologi, krevende og motsetningsfylte demografiske mønstre og menneskets voksende økologiske fotavtrykk.

EUs regionkomité har samlet praksis fra regionenes iverksettelse av bærekraftsmålene

Denne rapporten inneholder en lang rekke eksempler på hvordan regionene tar i bruk bærekraftmålene.

BBC om Norges reservasjonsrett

BBC har sett på Norge og reservasjonsretten.

Nordregio om regional innovasjon

Nordregio har nettopp publisert to rapporter om regional innovasjon; en om det menneskelige elementet i overgangen til digitalsamfunnet, og en om innføringen av smart spesialisering i Norden. Vellykket digitalisering i offentlig sektor krever bl.a. at folk er åpne for å lære noe nytt og en evne til å identifisere områdene der digitalisering gir størst effekt. Nordregios andre rapport omhandler bruk av smart spesialisering innenfor rammen av det nordiske innovasjonssystemet og hva dette politiske verktøyet kan bidra med for å sikre at Norden ligger langt fremme når det gjelder innovasjon i fremtiden.

Kartlegging av smarte byer og kommuner

Konsulentselskapet Agenda Kaupang har på oppdrag for Kommunal- og moderniseringsdepartementet utarbeidet en kartlegging av smarte byer og kommuner i Norge.

Knowledge, Policymaking and Learning for European Cities and Regions. From Research to Practice

Hvordan kan forskning og kunskapsutvikling bidra til bedre politikk i praksis? Dette er blant temaene som belyses i denne boken.

LSE om universitetenes samhandling med kommuner og regioner

London School of Economics har laget en rapport om hvorfor universitetene i for liten grad klarer å samhandle effektivt med lokalt og regionalt forvaltningsnivå og hva som kan gjøres med det.

Sosial fremgang i Europas regioner

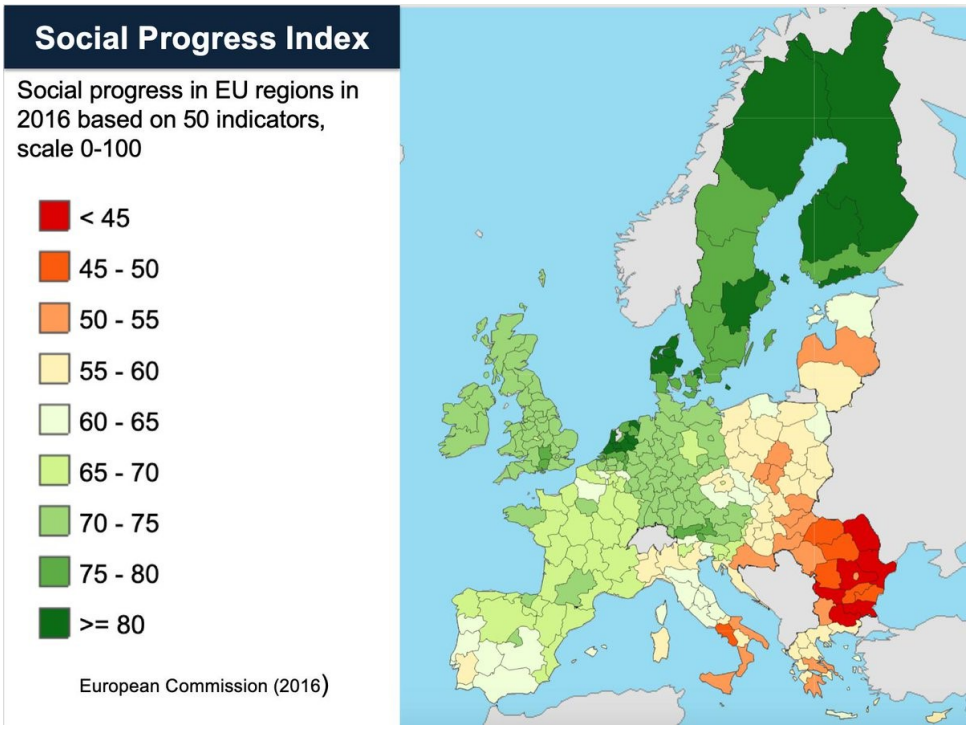

EUs regionale levekårsindeks har som mål å måle sosial utvikling for hver region som et supplement til tradisjonelle målestokker for økonomisk fremgang. Indeksen er basert femti indikatorer, primært fra Eurostat.

Kan transnasjonale klynger gi økt vekst?

Klynger er geografiske eller tematiske konsentrasjoner av bedrifter som samarbeider på samme felt for å utvikle et høyt nivå av kompetanse, tjenester og ferdigheter. De spiller en betydelig rolle for innovasjon og vekst. De har en tendens til å generere høyere sysselsettingsvekst enn firmaer utenfor klynger. Klynger er transnasjonale når de involverer aktører fra to eller flere land i samme geografiske område. Denne rapporten fra Europaparlamentets tenketank ser på transnasjonale klynger både generelt og med et særlig blikk på klynger innen bioøkonomi og landbruk i Donau-regionen.

Save the date!

15. mai "SDGs and regional growth – is it possible?"

Innlandet fylke arrangerer frokostmøtet "SDGs and regional growth – is it possible?" på Osloregionens Europakontor i Brussel. Mer informasjon her.

19-20 juni 2019 Functional areas for Territorial Cohesion

Folk blir stadig mer mobile og utviklingen stopper ikke ved administrative grenser. Ved å legge vekt på funksjonelle områder kan politikkutviklingen møte utfordringen. Dette seminaret i regi av ESPON finner sted i Iasi i Romania. Mer informasjon her.

07.-10. oktober 2019 - European Week of Regions and Cities (EWRC)

Den europeiske uken for regioner og byer er en årlig fire-dagers begivenhet hvor byer og regioner viser frem prosjekter og diskuterer løsninger på felles utfordringer. Mer informasjon her.

20.-22. november 2019: EUROCITIES 2019

Praha er vertskap for den årlige konferansen EUROCITIES 2019. Les mer her.

KILDER TIL INFORMASJON

Nyhetssider:

Den norske europarådsdelegasjonens Facebookside

Norske regioners Europakontor i Brussel

Nord-Norges europakontor - www.northnorway.org
Osloregionens Europakontor - http://osloregion.org
Stavangerregionens Europakontor - www.stavangerregion.no
Sørlandets Europakontor - www.south-norway.no
Trøndelags Europakontor - www.mid-norway.no

Vest-Norges Brusselkontor - www.west-norway.no

Europeiske tenketanker

- Centre for European Policy Studies, CEPS (Brussels) - http://www.ceps.be/
- European Policy Centre, EPC (Brussels) - http://www.epc.eu/
- Friends of Europe (Brussels) - http://www.friendsofeurope.org/
- The World Pensions Council (Paris) - http://www.worldpensions.org/

Europeiske paraplyorganisasjoner

- Municipal Waste Europe
- Association for European Border Regions
- Council of European Municipalities and Regions
- Conference of Peripheral Maritime Regions: CPMR
- Assembly of European Regions

DG Regio og Urban Policy

- Tidsskriftet Panorama
- Kart og statistikk

Europaparlamentet

- REGI-komiteen nyhetsbrev

Nyhetssider og databaser

- Bulletin
- EU Issue Tracker
- EU Observer
- Euractiv
- Politico

Nyhetsbrev

NSPA - The Northern Sparsely Populated Areas

Forskningsrådet

har fått nye nettsider. Alt om internasjonal finansiering finnes her.

PÅ KALENDEREN – NOEN KOMMENDE BEGIVENHETER OG TIDSFRISTER

Når	Hva	Hvor	Mer informasjon
04/05/2019	**EU Institutions Open Day 2019**	Brussel	her
08/05/2019	**The Smart City Guidance Package: the way forward**	Brussel	her
14/05/2019	**Zero is the new Hero: Big buyers joining forces to achieve zero emission construction sites.** The Oslo region European office invites decision makers, policy makers, public procurers, suppliers and all interested stakeholders to attend the 'Zero is the new hero' event on green public procurement.	Brussel	her
13 -17/05/2019	**EU Green Week 2019**. Europakommisjonens utgave av EUs grønne uke trekker oppmerksomhet til politiske og lovgivende arbeid på miljø- og klimaspørsmål. Registreringen åpen fra mars 2019.	Brussel	her
15-16/05/2019	**The Northern Sparsely Populated Areas (NSPA) forum**	Tromsø	her
15 -17/05/2019	**EUROCITIES cooperation platform 2019** This year's EUROCITIES cooperation platform will take place on 15-17 May 2018.	Tallinn	her
15-16/05/2019	**NSPA-network**	Tromsø	her
16 -17/05/2019	**Matchmaking opportunity in Brussels on 16 and 17 May 2019**	Brussel	her
17/05/2019	**23rd COTER Commission Meeting**	Brussel	her
21-23/05/2019	**Portugal Smart City Summit**	Fil - Parque das Naçoes	her
21-22/05/2019	**Urban Academy on Integration of Migrants and Refugees**	Antwerp	her
22/05/2019	**The Digital Transformation Conference**	Mechelen	her
22-24/05/2019	**Urban Future Global Conference (UFGC)** En global konferanse med fokus på å gjøre byene mer bærekraftige. I 2019 vil arrangementet bli avholdt i Oslo som del av European Green Capital 2019. UFGC vil ha fire hovedtemaer som er viktige for fremtidens byer, nemlig urban mobilitet, byggemiljø og arkitektur, lederskap og grønt entreprenørskap og innovasjon.	Oslo	her

22/05/2019	**Final conference of URBACT-network on early school leaving**	Gent	her
22/05/2019	**Workshop: Horizon 2020 projects as instruments of change in cities**	Oslo	her
05/06/2019	**High-level conference 'Digital Cities Challenge: A Strategy for EU Cities in the 21st Century'**	Brussels	her
05-06/06/2019	**Urbis Smart City Fair**	Brno	her
12-14/06/2019	**Smart Transportation & Mobility**	London	her
13-14/06/2019	**2019 Annual Conference of Major Cities of Europe / Digital Cities in a Changing World**	Venice	her
17-19/06/2019	**Nordic Division of the Regional Studies Association (NoRSA) Conference 2019: Davids and Goliaths: Regions in the Age of Urbanisation and Digitalisation**	Seinäjoki, Finland	her
18-20/06/ 2019	**EU Sustainable Energy Week 2019** 2019. Her diskuteres energi-Europas fremti. Mer informasjon.	Brussel	her
19/06/2019	**Enlargement Day, European Committee of the Regions**		her
19-20/06/2019	**IoT Tech Expo Europe**	Amsterdam	her
19-20/06/2019	**Blockchain Expo**	Amsterdam	her
19-23/06/2019	**3rd IEEE International Conference on Smart City Innovations**	Leicester	her
06-08/09/2019	**Wiki Convention 2019**	Brussels	her
17-19/09/2019	**Smart City Solutions**	Stuttgart	her
24-26/09/2019	**Nordic Edge**	Stavanger	her
25-27/09/2019	**Smart Cities & ICT**	Ghent	her
30/09 – 02/10/2019	**Smart Cities Week**	Washington	her
01-03/10/2019	**4th International Conference on Smart Data and Smart Cities**	Kuala Lumpur	her

Forkortelser:
CAFA/CFFA - Commission for Financial and Administrative Affairs of the CoR
CEPLI – European Confederation of Local Intermediate Authorities
CEMR - Council of European Municipalities and Regions (CEMR)

CIVEX – Commission for Citizenship, Governance, Institutional and External Affairs of the CoR
CoR – European Committee of the Regions - CoR Meetings Calendar 2019
COTER – Commission for Territorial Cohesion Policy and EU Budget of the CoR
EC – European Commission, Europakommisjonen
ECON – Commission for Economic Policy of the CoR
EESC – European Economic and Social Committee – EESC Meetings Calendar 2019
EGTC – European Grouping of Territorial Cooperation
ENVE – Commission for the Environment, Climate Change And Energy of the CoR
EP – EU-parlamentet, kalender 2019
NAT – Commission for Natural Resources of the CoR
REGI – EU-parlamentets komité for regionalutvikling og samhørighetspolitikk
SEDEC – Commission for Social Policy, Education, Employment, Research and Culture of the CoR
UIA – Urban Innovative Actions Initiative

Ta kontakt!

Eivind Lorentzen, Trond Helge Baardsen og Maria Deridder Holmlund hører gjerne fra deg HER